

TC-OM-78-3

Rozpoznanie istniejącego stanu zieleni
do projektu odbudowy zespołu wzgórza katedralnego
we Fromborku
w zakresie architektury krajobrazu

Rozpoznanie przeprowadzone zostało na zlecenie Katedry Historii Architektury Powszechnej i Sztuki W.A.P.W. przez mgr. L. Majdeckiego i K. Kotowskiego w dniach 9 - 12 marca 1959 r.

Opiera się ono na następujących materiałach :

1. bezpośredniej wizji lokalnej w terenie
2. kontaktów miejscowych z przedstawicielami: muzeum we Fromborku - kustoszem Slizieniem, oraz Miejskiej Rady Narodowej.

Zespół zabudowań wzgórza katedralnego wraz z ukształtowaniem terenu samego wzgórza posiada charakter jednej całości kompozycyjnej, na którą składają się:

1. płaskowyż wzgórza z zabudowaniami zespołu katedralnego w obrębie murów
2. stoki wzgórza porośnięte drzewami, silnie uwydatnione od strony miasta i zalewu, oraz znacznie słabiej czytelne od strony t. zw. Kanonii, gdzie łączą się prawdopodobnie z pozostałościami dawnej fosy.

Stan zadrzewienia

a. Na terenie w obrębie murów i zabudowań wzgórza katedralnego - występuje nieliczny zespół drzew, głównie lip, i klonów znajdujących się w rejonie bocznej bramy wejściowej od strony zachodniej oraz w formie wienca w otoczeniu studni na dziedzińcu w pobliżu frontального wejścia do katedry. Rys. p. 2,3

Poza tym na dziedzińcu w pobliżu głównej bramy wjazdowej rośnie dużych rozmiarów dąb /*Quercus sessilis*/ znajdujący się pod

ochroną.

Stan zachowania dębu - zły, wymaga zabezpieczenia. Stan pozostałych drzew - dobry z tym, że część z nich - w otoczeniu studni w ostatnich latach została niesłusznie ogłowiona.

b/ Teren zboczy wzgórza wokół zabudowań zespołu katedralnego, oraz od strony Kanonii pokrywa bogaty dobrze rosnący starodrzew. Najbardziej interesujące drzewa rosną w rejonie głównej bramy wjazdowej na południe od murów. Rys.p.4. Rosną tu dużych rozmiarów: modrzew /*Larix europaea*/, buk /*Fagus silvatica*/, platan /*Platanus acerifolia*/, liczne ksztanowce /*Aesculus hippocastanum*/, graby /*Carpinus betulus*/, brzozy /*Betula verrucosa*/ oraz inne. Na pozostałej części terenu przeważają gatunki: klon /*Acer platanoides*/, lipa /*Tilia parvifolia*/, grab /*Carpinus betulus*/. W części południowej terenu brak niemal zupełnie podszycia krzewów. Zbocze wzgórza od strony rynku porasta silnie i gęsto samosiew. Rys. p.5.

Zwracają uwagę piękne 2 okazy pnących się po murach bluszczy /*Hedera helix*/.

Komunikacja.

a/ Dojazd odbywa się wyłącznie przez główną bramę wjazdową drogą od strony wschodniej o łagodniejszym spadku, oraz znacznie większym spadkiem - wąwozem od strony zachodniej prowadzącym od stacji kolejowej.

b/ Główne dojścia piesze stanowią: aleja na poboczu wąwozu od strony zachodniej, prowadząca do bocznej bramy wejściowej oraz dojście skrótowe nawprost z rynku przez kanał Kopernikowski obok końcowego fragmentu muru do głównej bramy wjazdowej.

Stan inwestycji.

W poprzednich latach w ramach wstępnej odbudowy uporządkowana została część dziedzińca w obrębie murów w rejonie budynku

gdzie obecnie mieści się muzeum. Prace te objęły założenie na części terenu trawników oraz przeprowadzenie dróg pieszych o nawierzchni - nie umocnionej /drogi ziemne/.

Uwagi i wnioski.

1. Zakresem szczegółowego opracowania należy objąć teren zespołu zabudowań katedralnych wraz z otoczeniem obejmującym przylegające do zespołu Kanonie, odcinek wzgórza w granicach zamkniętych je 2 wawozów wraz z ich poboczami aż do kanału Kopernikowskiego włącznie usytuowanego u podnóża wzgórza. Opracowanie to wymaga powiązania z układem miasta Fromborka leżącego u stóp wzgórza i planami odbudowy miasta. W związku z tym koncepcja wstępna winna być oparta na tle szerszego terenu wraz z Kanoniami i obszarem pałacu biskupiego.

Projekty zagospodarowania przestrzennego miasta znajdują się w opracowywaniu i są wykonywane w Olsztynie.

2. Wymaga zbadania zasypana w murze furta wejściowa od strony rynku celem ustalenia możliwości ewentualnego wykorzystania jej jako wejścia pieszego do bramy głównej i ewentualnego skorygowania istniejącego w tym rejonie obejścia usytuowanego przy zakończeniu muru, względnie wykasowania tego odcinka muru. Rys.p.7.

3. Ścisłe powiązanie zespołu wzgórza katedralnego z układem miasta i jego położeniem nad zalewem Wiślanym wskazuje na konieczność częściowego wyeliminowania gęstego zadrzewienia zboczy od strony miasta, celem odsłonięcia podstawowych partii zespołu budynków, które w chwili obecnej są zasłonięte. Wymaga to umiejętnej selekcji drzew ze względu na ich wartości plastyczne, stan zdrowotności oraz z uwagi na ich rolę w umacnianiu zboczy.

4. W opracowywaniu ukształtowaniu terenu /mikrorzeźba terenu/ oraz układu zadrzewienia od strony głównej bramy wjazdowej należy

dażyć do podkreślenia i wydobywania układu fosy, po której obecnie zachowały się tylko nieznaczne ślady w urzeźbieniu terenu. Sprawa ta wymaga bliższego zbadania.

5. Wstępne wytyczne w zakresie usytuowania parkingu nawprost bramy wjazdowej wymagają krytycznej analizy, głównie ze względu na różnice poziomów terenu oraz istniejący wartościowy drzewostan w tym miejscu.

6. W programie urządzenia terenu konieczne jest uwzględnienie sprawy urządzenia W.C. dla zwiedzających oraz śmietnika i części gospodarczej dla pracowników mieszkających na terenie Muzeum.

7. Konieczne jest opracowanie architektoniczne części nadziemnej istniejącej studni - hydroforu na dziedzińcu obok katedry.

8. Praktykowane ogławianie drzew zarówno w części terenu w obrębie murów jak i w otoczeniu przez czynniki miejscowe winno być zaniechane tak ze względu na wyraz plastyczny jak i wpływ na zdrowotność drzew.

9. Projektowany zestaw materiału roślinnego powinien w możliwie szerokim zakresie uwzględniać gatunki związane z miejscowym środowiskiem przyrodniczym. Jest to szczególnie ważne w przypadku Fromborka posiadającego bardzo skromne zaplecze środków dla konserwacji terenów zieleni. W skład podstawowego zespołu gatunków wejdą przede wszystkim: Sosna zwyczajna /*Pinus silvestris*/, świerk pospolity /*Picea excelsa*/ - świerk północny, oraz świerk zachodni na granicy naturalnego zasięgu rasy północnej, cis pospolity /*Taxus baccata*/, buk zwyczajny /*Fagus sylvatica*/, dąb szypułkowy /*Quercus sessilis*/, lipa drobnolistna /*Tilia parvifolia*/, grab /*Carpinus betulus*/, wiciokrzew pomorski /*Lonicera periclymenum*/, bluszcz /*Hedera helix*/.

10. Urządzenie sieci zraszającej dla potrzeb konserwacji zieleni może w zasadzie ograniczać się do terenu w obrębie murów, przy-

czym mogłyby być wykorzystane do tego celu hydranty zewnętrzne przy budynkach.

11. Należy zwrócić uwagę na egzemplarze niezwykle efektownych i rzadkich form *Aesculus hippocastanum* /kasztanowiec/ na przyległej Kanonii. Rys. p. 8. Jeden z nich wymaga zabezpieczenia.

.....
L. Majdecki

.....
K. Kotowski